

ЗУЛФИЯ ШЕЪРИЯТИНИНГ НУФУЗИ

Тошкент давлат тиббиёт университети

“Фундаментал тиббиёт” факультети

205 а гуруҳ талабаси

Юсупова Феруза Шербута қизи

feruzayusupova597@gmail.com

Аннотация: Шоира Зулфиянинг ижодига таъсир этувчи реал борлиқни ўзлаштириш жараёни ўрганилди ва унинг янгича илмий қарашлари таҳлил этилди. Сўзни - илҳом, туйғуни - завқ, фикрни эса дард бошқаришига хос имкониятлар аниқланди. Шунингдек, Зулфия шеъриятининг таъсирчан жиҳатлари юзасидан илмий -амалий тавсиялар берилди.

Аннотация: В статье исследован процесс освоения реальной действительности, влияющей на творчество поэтессы Зулфии, а также проанализированы её новые научные взгляды. Выявлены особенности, что слово — это вдохновение, чувство — это наслаждение, а мысль обладает возможностями управления болью. Кроме того, даны научно-практические рекомендации по выразительным аспектам поэзии Зулфии.

Abstract: The article studies the process of assimilating reality influencing poetess Zulfiya's creativity and analyzes her novel scientific perspectives. It identifies that the word represents inspiration, the feeling is delight, and thought holds specific abilities to manage pain. Additionally, scientific and practical recommendations are provided concerning the expressive aspects of Zulfiya's poetry.

Калит сўзлар: Ижодий фикр, тафаккур, иқтидор, табиийлик, меҳнатсеварлик, фаоллик, реаллик, ҳаёт гўзаллиги, ижтимоий ҳаёт, самимийлик, садоқат.

Ключевые слова: Творческое мышление, размышление, талант, естественность, трудолюбие, активность, реализм, красота жизни, общественная жизнь, искренность, преданность.

Keywords: Creative thinking, reflection, talent, naturalness, diligence, activity, reality, beauty of life, social life, sincerity, loyalty.

Зулфия Исроилова — таниқли ва иқтидорли ўзбек шоираси. У оддий инсон қалбини ўткир ҳис этган ҳолда аёлларнинг жамиятдаги тенг ҳуқуқи учун мардонавар курашган аёлдир. Зулфия шеъриятининг нуфузи — бизнинг дабдабали мураккаб давримизнинг ҳаққоний ифодаси бўлиб, замондошларимизнинг қалби ва ҳаракатларининг ўзига хос ёрқин тасвиридадир.

Зулфия шеъриятининг нуфузли бўлишида оиланинг таъсири кучли бўлган. Ота-онаси юқори маданиятли одамлар бўлишган. Онам хотирамда сақланишича, оҳиста ва маъюс бўлганлар. Лекин уларда куллик ҳорғинлиги бўлмаган... Улар қанчадан-қанча кўшиқ ва афсоналарни билганлар, уларни моҳирона айтиб, куйлаб бера олганлар. Биз фарзандларини сеҳрли ертақлар билан қизиқтира олганлар, - дея эслайдилар.

Зулфия, онасини хотирлар экан. - Мўъжизаларга сабаб бўлувчи, дунёни фош қилувчи, инсониятни ажойиботлар сари етакловчи “сўз” га бўлган меҳрни оддийгина аёл - онам уйғотганлар деб таъкидланганлар. Табиийки, онамлар фарзандлари ўқимишли, маданиятли инсонлар бўлишини истаганлар. Уларнинг орзуси рўёбга чиқди ҳам. Зулфия ўрта мактабни ва аёллар педагогика билим юртини тамомлаб, республика газета ва ойномалари

нашриётида иш фаолиятини бошлади. У шеъриятга қизиқиши сабабли шеърлар ёза бошлади. Унинг илк шеърлари “Янги йўл” ойномаси ва “Қизил Ўзбекистон” газеталарида чоп этилган.

1932 йил 17 ёшни қарши олганида, унинг “Ҳаёт саҳифалари” номли илк шеърий тўплами омма юзини кўрди. Булар — ёшлар, дўстлик, инсон қалбининг гўзаллиги ҳақидаги шеърлар еди. Сўнгра, шеърлари, достонлари ва ҳикоялари эътироф этилиб, турли нашрларда алоҳида китоблар кўринишида чоп этила бошлади.

1938 йилдан у турли йирик нашриётларда ишлайди, республика ва республикалараро ҳар хил ташкилотлар аъзосига айланади. Унинг шеъриятида меҳнат мавзуси устунроқ ўрин егаллайди. У мамлакат саодати учун ўз кучини сарфлаётган пахтачиларни ва ишчиларни, муҳандис ва олимларни тараннум этади. Зулфия одамлар ва уларнинг бахтини бутун Ўзбекистон мамлакати тимсолдида акс эттиради.

Зулфия ижодида ўзбек аёлининг тақдири муҳим ўрин егаллайди, унинг мамлакат ҳаётидаги фаол ўрни муҳим аҳамият касб этади. Зулфия узоқ ўтмишда аёл ўрни уй-рўзғор юмушлари доирасида бўлганлигини, уйда ҳам бек, ҳам ҳукмдор бўлган эрига итоатли чўри бўлиб, бош егиши лозим бўлганлигини яширмайди.

Зулфия шеърияти табиатга ҳамда унинг ажралмас қисми ва юқори чўққиси бўлмиш одамзотга нисбатан ҳаяжонли севги билан бурканган. Унинг шеърларида табиат оч рангларда, ёрқин бўёқ ва тимсолларда гавдаланади.

Зулфиянинг олижаноблик, жасорат, ҳаққоний халқ ғурури, табиат ва инсонга нисбатан самимий туйғулар ва ҳурмат, бой ранглар ва кутилмаган янги тимсоллар билан бажарилган лирикаси, китобхон қалбини ларзага келтиради, инсониятнинг келажакка бўлган ишончини мустаҳкамлайди.

Иқтидорли шоира ва ёзувчи, ўзининг ўткир билимдонлиги билан инсон қалб тугёнларини турли жанрларда ифода этиб, асарлар яратган: Хусусан, унинг дostonлар, балладалар, насрий шеърлар, хикоялар, очерклар, мақолалари газета хабарларида ўз аксини топади. Шоира шеърларнинг барчаси ёшлик сурури, ҳалол меҳнат, келажакка доимо умид билан қараш кайфиятлари билан суғорилган эди. Шеърят оламидаги илк қадамларининг устозлар ва шеърят ихлосмандлари томонидан илиқ кутиб олиниши ёш шоирага катта далда бўлди. Бироқ, Зулфия мактовлардан талтайиб кетмади, гангиб қолмади. Умуман, шоира ёшлик йиллариданоқ ўз ижодига талабчанлик билан, керак бўлса, танқидий ёндашишга одатланган эди.

“20-30 шеър ёзиб, газета-журналларда бостирган одам, – шоир бўлавермайди, албатта, – дейди Зулфия ўз таржимаи ҳолида. – Буни ёшликда англаш қийин. Мен ҳам кўп ёздим, шеърларимда маълум адабий ташбеҳлар такрорланаётганини пайқамасдим. Шу боис биринчи тўпламимни таваккал “Ҳаёт варақлари” деб атаганман” 2, 125-126].

Биринчи китобнинг муваффақияти ёш шоирани янада ишлашга ундади. У халқ қалбига, китобхонлар кўнглига йўл топиш учун ҳали анчагина бадиият сирларини ўрганиш кераклигини юракдан ҳис этиб борди.

Таниқли рус шоираси Марина Светаева: “Шеърят – энг кам сўз билан ифодалаш санъатидир” деб ёзган эди. Бошқирд шоири Муса Ғали эса ўз шеърларининг бирида шеърятни софлик, қудрат ва жасорат деб атаган. Зулфия қаламкаш дўстларининг шеърят ҳақидаги бу сўзларини шарҳлаб, “ҳақиқатан ҳам, жасорат йўқ жойда шеърятни пайқамайдилар ҳам, қудрат йўқ жойда эса шеърят ҳам йўқдир. Шеърятнинг ана шу фазилатлари ўзаро қаттиқ алоқадор, ўзаро боғланган, бир-бирини тақозо этади”, дейди. У шеърятнинг мангу жозиба қудратини ана шу уч нарсада – софлик, қудрат ва жасоратда кўради.

Зулфия наздида лирика шоирдан жуда катта самимият ва меҳнатни талаб қилади. Ҳар бир шеърий асарнинг вужудга келишида юракнинг иштироки ниҳоятда фаол бўлиб, у – шоир юраги – асарнинг ҳар бир ҳужайрасига қон ва жон бағишлаб туради. Шу билан бирга бу юрак, айти пайтда, кўпчиликнинг орзу ва интилишларини, дард ва изтиробларини ҳам ифодалай олиши, улар билан пайваста бўла олиши талаб этилади. Шундагина, ҳаётий туйғулар замирида воқе бўлган, чуқур фикр ва самимий ҳиссиётлар эвазига яратилган шеър китобхоннинг қалбидан жой олади, унга руҳий ва эстетик озиқ беради, унинг илҳом манбаига айланади.

Хулоса ўрнида айтиш жоизки, Зулфия ижодида унинг янгича илмий қарашлари ва истеъдодини шаклланишида туғма гоё каби янги илмий атамалар билан ёндашганлиги маълум бўлади. Туғилган жойи, ўсиб – улғайган муҳити шоирнинг фақат тақдирига эмас, балки унинг ижодига ҳам таъсир ўтказади. Улар борлиқни интим тарзда ўзлаштириш ва ўзгартиришга ёрдам беради, тасаввур ва тафаккурга бир бутунлик бағишлайди. “Сўзни илҳом, туйғуни завқ, фикрни дард бошқаришига имконият яратилади. Демак, Зулфия ижоди борасида сўз кетганда, унинг шеъриятидаги сўзни ҳам, туйғуни ҳам, фикрни ҳам дард бошқарган десак, хато бўлмайди. Таъкидлаш жоизки, табиат асосидаги тўрт унсур – сув, ўт, ҳаво, тупроқ ҳақиқий ижодкорнинг тасаввур гормонларидир. Улар инсон онгда ўз динамик ҳаракатига эга бўлиб, образлар жамланмасини ҳаракатга солади. Шундан келиб чиқиб айтиш мумкинки, Зулфия ижодининг илк даврида “ўт”, “олов”, “нур”, ижодининг иккинчи босқичида “ҳижрон ва айрилиқ”, “вафо ва садоқат”, ижодининг сўнгги даврида “озодлик”, “истиклол” тушунчалари тасаввур гормонларини ҳаракатга солган асослар сифатида кўзга ташланади. Дарҳақиқат, “Зулфия шеърияти ўзи бир дунё. Унинг эшикларини очиб, кириб бораверсангиз, гуллар бағрида уйғонган бир гиламзор, ғам шамоллари кира олмаган бир кенгликлар, нурларга чайилган мўжизавий бир олам сизни бағрига олаётгандай бўлади.

Бундан армоннинг кўнгли ситилиб кетади, кўнгил тинчийди, қалбингиз ором олади. Энг муҳими шоира Зулфияхоним ижодининг нуфузини онгли англаган ҳар бир инсон олам қадар завқланади ва севинади. Айниқса, ёшларнинг ёқимли ва эҳтиросли кечинмалар таъсирида янги-янги фикр, ғоялар ҳамда истиқболли режалар асосида жамият тараққиётининг юксалишини таъминлашга эришиш йўлидаги ижодий фаолиятига ижобий таъсир этади.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Х.Сулаймонова “Зулфия ҳаёти ва ижоди” “Ўқитувчи”-Тошкент-1980 17-бет
2. Қаюмов Л. Шоира Зулфия. Тошкент, Ўзадабийнашр, 1965.
3. Зулфия (1965). Юрак. Тошкент: Ғафур Ғулом номидаги нашриёт.
4. Каримова, Д. (2023). Зулфия ва ёш ижодкорлар. Тошкент: Маънавият нашриёти.
5. Раҳимова, М. (2021). Зулфия ижоди ва унинг ўрганилиши. Бухоро: Адабиётшунослик институти.